

Stališče NČR DNS in SNS

Novinarsko častno razsodišče, skupni organ Društva novinarjev Slovenije in Sindikata novinarjev Slovenije (v nadaljevanju NČR), v sestavi Gojko Bervar (podpredsednik), Nada Ravter, Špela Šipek, Mojca Pašek, Alma M. Sedlar, Davorin Koron in Jasna Tepina (člani), je na seji 14. januarja 2010 v primeru Roman Kuhar proti Barbari Kastelec, novinarki tednika Družina ugotovilo, da je novinarka kršila Kodeks novinarjev Slovenije. Ranka Ivelja se je zaradi konflikta interesov izločila iz razprave in odločanja o primeru.

Primer: Roman Kuhar proti novinarki Barbari Kastelec, tednik Družina

Roman Kuhar je na NČR vložil pritožbo, v kateri trdi, da je Barbara Kastelec, novinarka tednika Družina, v komentarju »Modernejša definicija družine«, ki je bil objavljen v 29. številki tednika Družina 19. julija 2009, kršila 1., 7. in 23. člen Kodeksa novinarjev Slovenije.

Po trditvah pritožnika naj bi novinarka kršila 1. člen kodeksa (ki govori o preverjanju točnosti zbranih informacij in previdnosti pri izogibanju napakam), ker je napačno predstavljala trenutno stanje glede zakonodaje na področju istospolnih partnerskih zvez. Trdila je namreč, da le na Nizozemskem dovoljujejo homoseksualne poroke, kar ni res (poznajo jih še v Belgiji, Španiji, na Norveškem in Švedskem ter v Kanadi, Južnoafriški republiki in šestih zveznih državah v ZDA). Čeprav je bila na svoje napake opozorjena in se je za njegovo opozorilo in dopolnitev zahvalila v Pismih bralcev v Dnevniku, svoje napake v tedniku Družina ni popravila. Poleg tega se na prošnjo po popravku ki jo je poslal pritožnik odgovornemu uredniku tednika Družina, ta ni odzval. Popravka, kot zahteva Zakon o medijih, v naslednji številki tednika Družina ni objavil, niti ni pritožnika v 24 urah obvestil, ali bo popravek objavil ali ne. Čeprav so po pritožnikovem mnenju podatki o homoseksualnih porokah javno dostopni in do njih ni težko priti, tega novinarka ni storila, pa tudi popravila jih ni, ko je bila na to opozorjena, zato je po njegovem mnenju kršila 1. člen kodeksa.

Po pritožnikovem mnenju je novinarka 1. člen kodeksa kršila tudi, ko je zapisala, da je v istospolnih partnerstvih »že kar v prvem letu 66% nezvestobe«, kar naj bi kazali izsledki najobsežnejše raziskave istospolnih partnerstev na vzorcu 8.000 homoseksualno usmerjenih posameznikov.

Novinarka naj bi po mnenju pritožnika kršila tudi 7. člen kodeksa (Novinar ne sme zamolčati pomembnih informacij, ki jih je zbral, ali ponarejati dokumentov.), ker je v komentarju napačno predstavila podatke iz ameriške raziskave Gay&Lesbian Consumer Online Census 2003-2004. Navedla je, da naj bi »samo 5% istospolnih partnerstev vztrajalo več kot dvajset let«, ob tem pa ni povedala, da so

v raziskavi 8000 gejev in lezbijk spraševali, koliko časa traja njihova trenutna partnerska zveza. 5% vprašanih je odgovorilo, da so trenutno v partnerski zvezi 20 let ali več.

V članku ni navedla vseh podatkov, objavljenih v raziskavi, pač pa le tistega, ki ji je ustrezal in ki naj bi pritrjeval njeni tezi, da so istospolne partnerske zveze kratkotrajne, čeprav raziskava navaja le trenutno dolžino partnerskih zvez vprašanih gejev in lezbijk, zato pritožnik meni, da je novinarka kršila 7. člen kodeksa, saj je zamolčala pomembne informacije, podatke pa namerno napačno predstavljala.

Novinarka naj bi 7. člen kodeksa kršila tudi, ko je v komentarju napisala, da »na Nizozemskem, kjer je uzakonjena istospolna poroka, traja zveza v povprečju leto in pol (Maria Xiridou v amsterdamski študiji incidence HIV)«, kar je po pritožnikovem mnenju zloraba omenjene raziskave. To je potrdila tudi avtorica raziskave v elektronskem pismu pritožniku in pojasnila, da so respondente v raziskavi spraševali po dolžini trenutne partnerske zveze. Po trditvah avtorice raziskave Marie Xiridou to »dejansko ni točna ocena povprečne dolžine partnerske zveze«. Zato pritožnik meni, da je novinarka napačno in zavajajoče predstavila podatke iz raziskave in jih s tem ponaredila; nobena od citiranih raziskav podatka o povprečni dolžini istospolne zveze ni potrdila, pa vendar je novinarka podatke tako interpretirala oziroma predstavila.

Novinarka je po mnenju pritožnika napačno navedla ime raziskave in zamolčala pomembne informacije, ko je, sklicujoč se na raziskavo Intimate Partner Violence in the United States, trdila, da je » v homoseksualnih skupnostih dokazano več kot za 100 % več partnerskega nasilja« in tudi s tem kršila 7. člen kodeksa. Primerjala je namreč nasilje med moškima v istospolni partnerski zvezi in nasilje ženske nad moškim v heteroseksualni partnerski zvezi in navajala, da je po raziskavah tovrstno nasilje doživelo 15,4 % moških v istospolni zvezi in 7,7 % moških v raznospolnih zvezah, kar je po mnenju pritožnika vsaj tendenciozno, če že ne zavajajoče. Poleg tega novinarka ni navedla vzorca raziskave, v kateri je sodelovalo 14.072 heteroseksualcev in le 144 homoseksualcev, kar seveda ne more raziskavi dajati verodostojnosti in znanstvene vrednosti. Tako je, meni pritožnik, novinarka zamolčala oziroma ponarejala bistvene podatke in s tem zbudila pri bralcih napačen vtis, da so istospolne partnerske zveze le kratkotrajne, s čimer je kršila 7. člen kodeksa. To je novinarka kasneje v pismih bralcev v Dnevniku 6. 8. 2009 in v pismu Varuhinji človekovih pravic, prav tako v Dnevniku (16. 8. 2009), tudi priznala, a ne popravila.

23. člen kodeksa (Novinar se mora izogibati rasnim, spolnim, starostnim, verskim, etičnim, geografskim stereotipom ter stereotipom, povezanim s spolnimi nagnjenji, invalidnostjo, fizičnim videzom in socialnim položajem. Spodbujanje k nasilju in nestrpnosti, diskriminacija na podlagi spola, pripadnosti etični, verski, socialni ali narodnostni skupnosti, žalitev verskih čustev in običajev ter netenje mednacionalnih trenj je nedopustno.) naj bi novinarka po mnenju pritožnika kršila s potvarjanjem podatkov iz raziskav in z napačnim navajanjem držav, v katerih so možne homoseksualne poroke, ter tako reproducirala stereotipne predstave o gejevski in lezbični skupnosti. S tem je implicitno spodbujala k diskriminaciji na osnovi spolne usmerjenosti. Novinarki so, po mnenju pritožnika, tako

zbrani in predstavljeni podatki služili le za potrditev teze, naj istospolne družine ne bodo pravno priznane in regulirane.

Novinarka je na očitke prijavitelja odgovorila in jih zavrača. Novinarka trdi, da 1. člena kodeksa ni kršila, saj je točnost svojih informacij preverila na vladnem portalu z informacijami o življenju v Evropski uniji, za katerega meni, da je verodostojnejši vir kot prosta enciklopedija (Wikipedija). Tam da so ji zagotovili, da hitrih sprememb na tem področju ni, zato da so bili v času, ko je pripravljala komentar, ti podatki še vedno uradni. Ko je v Pismih bralcev v Dnevniku prebrala pritožnikovo dopolnitev svojih podatkov (da homoseksualne poroke dovoljujejo tudi v drugih državah), se je pritožniku za dopolnitev zahvalila, zato je prepričana, da 1. člena kodeksa ni kršila. Glede objave popravka v Družini pa novinarka poudarja, da je zanj pristojen urednik, ne pa ona in tudi zato je prepričana, da 1. člena novinarskega kodeksa ni kršila. Dodaja tudi, da je tednik Družina 16. avgusta objavil popravek, ki ga je na to temo poslal dr. Kuhar skupaj z drugimi gejevskimi aktivisti, poleg tega pa so na spletnih straneh Družine objavili celovit pregled zakonodajnih ureditev po vseh evropskih državah.

Novinarka zavrača očitke o kršitvi 7. člena novinarskega kodeksa, ker da je, ko je trdila, da »Na Nizozemskem, kjer je uzakonjena istospolna poroka, traja zveza v povprečju leto in pol«, navedla točen podatek in dopisala podatke o raziskavi (Maria Xiridou v amsterdamski študiji incidence HIV), kjer da lahko vsakdo preveri vse okoliščine nastanka raziskave in vse druge podatke. Dodaja, da je že iz naslova raziskave razvidno, da gre za specifičen raziskovalni vzorec, preostalih podatkov pa ni uporabila, saj da ima v komentarju osebno pravico do interpretacije povsem znanstvenega izsledka. S tem novinarka zavrača tudi obtožbo, da je kršila 23. člen novinarskega kodeksa.

Sklep: Novinarka tednika Družina Barbara Kastelec je kršila 1., 7. in 23. člen Kodeksa novinarjev Slovenije.

Obrazložitev: NČR meni, da je novinarka kršila 1. člen kodeksa, ko je neresnično trdila, da je obstoječi zakon o registraciji istospolnih partnerstev v Sloveniji primerljiv z vrsto zakonov iz drugih evropskih držav, med njimi Veliko Britanijo in Madžarsko. Poleg tega je v komentarju trdila, da le na Nizozemskem dovoljujejo homoseksualne poroke, kar ni res, saj jih poznajo tudi v Belgiji, Španiji, na Norveškem in Švedskem, pa v Kanadi, Južnoafriški republiki in v šestih ameriških zveznih državah. Novinarka sicer v odgovoru na pritožbo zapiše, da so v tedniku Družina mesec dni po objavi njenega komentarja v Pismih bralcev objavili pismo Romana Kuharja in gejevskih aktivistov, v katerem je popravil in dopolnil podatke, ki jih je uporabila v spornem komentarju, za dopolnitev podatkov pa da se je zahvalila tudi v pismu časopisu Dnevnik 18. avgusta. Poleg tega navaja, da so na spletnih straneh Družine 11. oktobra objavili celovit pregled zakonodajnih ureditev v vseh evropskih državah. NČR meni, da zahvale za dopolnitev v drugih časopisih in objave le teh v Pismih bralcev ne pomenijo, da je novinarka napako priznala in jo popravila, zato meni, da je novinarka kršila 1. člen novinarskega kodeksa.

Novinarka je kršila 7. člen kodeksa, saj je v komentarju citirala ameriške in nizozemske raziskave, a je ob tem zamolčala pomembne informacije in uporabila le podatke, ki so se skladali z njeno tezo, da so istospolne partnerske zveze kratkotrajne. Iz raziskave Gay&Lesbian Consumer Online Census 2003-2004 je povzela le podatek, da v zvezi »samo 5 % istospolnih partnerstev vztraja več kot 20 let«, ob tem pa zamolčala, da je bilo vprašanje zastavljeno drugače: geje in lezbijke so v raziskavi spraševali, koliko časa traja njihova trenutna zveza. Iz trajanja trenutne zveze je potegnila zaključek, ki ni natančen. Zamolčala pa je tudi druge pomembne podatke iz iste raziskave.

Novinarka je 7. člen kršila tudi, ko je zapisala, da je raziskava Marie Xiridou o incidenci HIV (2003) »dejansko pokazala, da moška partnerstva v povprečju trajajo 1,5 leta. Tega podatka v omenjeni raziskavi ni, je pa podatek o dolžini trenutne partnerske zveze. Nobena od raziskav, ki jih je za potrjevanje svojih stališč uporabila novinarka, ni spraševala po povprečnem trajanju istospolne partnerske zveze, zato NČR meni, da je novinarka podatke namenoma napačno interpretirala in pomembne informacije zamolčala.

7. člen je po mnenju NČR novinarka kršila tudi, ko je trdila, da je v homoseksualnih skupnostih dokazano za več kot 100 % več partnerskega nasilja. Vzorca raziskave ni navedla, s tem pa je zamolčala pomembne informacije, saj je v raziskavi sodelovalo 14.072 heteroseksualcev in le 144 homoseksualcev. Tovrstno nasilje je v istospolnih zvezah doživelo 15,4 % moških, v heterospolnih pa 7,7 % moških, podatka o tem, koliko nasilja je bilo nad ženskami, pa novinarka ni navedla. Poleg tega je primerjala nasilje med moškima v istospolni partnerski zvezi in nasilje ženske nad moškim v heterospolni zvezi, kar je, milo rečeno, vprašljivo, saj bi zaradi točnosti primerjav morala upoštevati tudi nasilje moških nad ženskami.

Podatke je po mnenju NČR potvarjala, da bi dokazala, da je v istospolnih partnerskih zvezah več partnerskega nasilja.

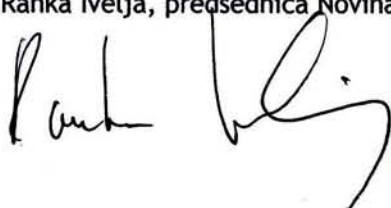
NČR meni, da je novinarka kršila tudi 23. člen kodeksa, saj je z zamolčanjem pomembnih podatkov in potvarjanjem le teh ustvarjala in spodbujala stereotipe o gejevskih in lezbičnih skupnostih.

Obnova postopka:

Postopek, ki je bil zaključen in sta bila po njem izdana rzsodba ali stališče NČR, se lahko obnovi na temelju predloga kateregakoli udeleženca v postopku. Udeleženec v postopku lahko zahteva obnovo postopka najpozneje eno leto od dne, ko je izvedel za nova dejstva in dokaze, ki lahko vplivajo na spremembo prvotno izrečene rzsodbe ali stališča. O predlogu za obnovo postopka odloča NČR, ki mora ugotoviti, ali obstajajo utemeljeni razlogi za obnovo postopka. Ponovni postopek prav tako vodi NČR.

v Ljubljani, 14. januarja 2010

Ranka Ivelja, predsednica Novinarskega častnega rzsodišča

ABCČDEFGH Društvo
IJKLMNOPR novinarjev
SŠTUVZŽ... Slovenije
() ? ! ; : , . / Slovene Association of Journalists